

A, Á

ABBAHAGY

- abbahagy** *vki vmit, mintha elvágták volna váratlanul, esetleg befejezetlenül abbahagy vmit*
- ✦ Odaléptem. Mikor kifordult szemei megláttak, hirtelen abbahagyta a vonítást, mintha elvágták volna. Egyetlen rángás futott át a testén. (Karinthy Frigyes: Esik a hó)
- H¹ elhal {elhallgat, elmúlik, megszakad, megszűnik} vmi, mintha elvágták volna**

ÁBRÁNDOZIK

- ábrándozik** *vki vkiről v. vmiről, mint egy siheder {egy szűz lány} képzelődik, ábrándozik kerget*
- ✦ S amellett jöttem eléem egész nap mindenfélével, bajjal-nyúggal, – elkezdődött megint a régi nyüves élet, hogy intézkedjem, hamar, baj van itt meg ott, – kellemetlen levelek is jöttek, hogy fizessen hamar, baj lesz itt meg ott... s én szépen félretoltam magamtól mind e leveleket, a keservet s mint aki tudja, mi a dolga e világon, semmivel sem törődve, csak róla voltam hajlandó ábrándozni, mint egy siheder. (Füst Milán: Amine emlékezete. Nyugat 1933)
  - ✦ Ábrándozol, mint egy szűz lány, mi? Szeretnél szép lakásban lakni, inasokat tartani, bőségesen enni, selyemben hálni, ki-elégülni az első jöttment nő karjai közt, két óra alatt berendezett hálószobádban... (Émile Zola: A hajsza)

ACSARKODIK

- acsarkodik** *vki vkire, mint a mézáros kutya-ja (nép) dühösen veszekszik vkivel*

H¹ Szerkezeti átalakíthatóságra utaló rokon értelmű szóláshasonlat; **H²** Eltérő igeszemléletű vagy intenzitású szóláshasonlat; **H³** Szemléletbeli hasonlóságon alapuló szóláshasonlat; **H⁴** Eltérő szófajú, rokon értelmű szóláshasonlat

- ✦ Már a kapuból kezdett ránk acsarkodni, mint a mézáros kutya-ja. (Tersánszky Józsi Jenő: Kakuk Marci)
- H⁴ akkora vkinek a szája, mint a mézáros kutya-jának**

AD

- akkora frászt {pofont} ad** *vki vkinek, hogy a fal adja a másikat* (szleng, tréf) *hatalmas pofont ad vkinek*
- ✦ A „... hogy a fal adja a másikat!” című kiállításán a más-más művészi határterületről érkező alkotók ugyanazt a feladatot kapták: tervezzenek egy adott tér falára egyedi falmatricákat. (<http://www.inspiral.hu/node/1617>)
- H¹ akkora frászt {pofont} kap** *vki vkitől, hogy a fal adja a másikat*
- H³ úgy ér vmi vkit, mint egy arcucsapás {egy pofáncsapás, egy pofon(csapás)}**

Amint vettem, úgy adom (rég) ~ Úgy adom, amint vettem (rég)

E: Mert én az Úrtól vettem, amit át is adtam néktek, hogy az Úr Jézus azon az éjszakán, amelyen elárultatott, vette a kenyeret, és hálát adva megtörte, és ezt mondta: „Vegyétek, egyétek, ez az én testem, amely tiérettetek megtöretik, ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.” (1Kor 11,23–24)

1. *amint hallottam, úgy adom tovább* (minden változtatás nélkül)

- ✦ Amint vettem, úgy adom, amint hallottam, úgy mondom. (Méhes György: Gyöngyharmat Palkó)

2. *nem nyerek rajta*
3. *nehezen adom*

L: [1] **úgy adom, amint vettem** (1832)

[2] **amint vettem, úgy adom** (1850)

Nem úgy adja, amint árulja (rég) *nem minden szava igaz vkinek*

L: **nem úgy adja, amint árulja** (1851)

úgy ad *vki vmit, mintha venné (rég) nehezen válik meg vmitől*

Úgy add, amint vetted! (rég) *Úgy mondd el, ahogy hallottad! Ne széptsítd!*

AFFEKTÁL

affektál {hányja-veti magát, hetvenkedik} *vki, mint poltúrás malac a garasos kötélén* (nép, gúny) *ok nélkül kényeskedik, henceg*

E: A poltúra magyar pénznem I. Lipót, I. József, II. Rákóczi Ferenc, III. Károly és Mária Terézia korában; egy garasnak, azaz három krajcárnak felelt meg.

✧ – Affektál, mint a pótúrás malac a garasos kötélén – szólt az alabárdos. (Babits Mihály: Barackvirág)

R: feszít *vki, mint egy pengős malac*

AGYONCSAP

agyoncsap {lecsap} *vki vkit, mint a legyet* (biz) *hirtelen agyonüt vkit*

✧ Fájdalom, ösapáink szegény hazánk fekvésével nemigen törődtek; amilyen hermetice [= hermetikusan] el van zárva s aminő elemekkel körülvéve, mifelénk amolyan marsalai expedícióra gondolni merő képzelenség. Agyoncsapnák, mint a legyet, ha csupa Leonidás [Leónidasz] volna is. (Ihász Dániel levele Kossuth Lajosnak. Turin, 1861. január 26.)

✧ De ha meg akarnál szökní, hallod-e, úgy agyoncsapunk, mint egy legyet. (Kodolányi János: Julianus barát)

✧ – „No még egyet! No még egyet!” – kiabálta a szkizofréniás Héring, ha egy ápoló vagy orvos került elő valahonnan; zihálva, egy zongoraszékkal a kezében rontott neki, és úgy csapta agyon őket, mint a falon a legyeket. (Örkény István: Tengertánc)

H³ elcsap *vki vkit, mint Isten a legyet Mihály-nap után* {összel}

AGYONLÓ

agyonlő {keresztüllő, lelő, lepuffant} *vki vkit, mint egy (rühös, egy veszett) kutyát kegyetlenül, habozás nélkül agyonlő vkit*

✧ Nem hívlak ám ki párbajra, ahol még te is meglőhetsz engem, hanem rád lesek, mikor az ajtódon belépsz, s agyonlőlek, mint egy veszett kutyát... Emlékezzél reá! (Jókai Mór: Egy játékos, aki nyer)

✧ Egy veszélyes bűnözővel nem bánnak így, ezt a szerencsétlent meg agyonlőtték, mint egy kutyát, pedig sosem ártott senkinek – háborog a kopogtatásunkra kaput nyitó szomszéd. (Magyar Hírlap 1995. október 21.)

H³ [1] agyonüt {agyonver, leüt} *vki vkit, mint egy (rühös, egy veszett) kutyát*
[2] *megöl vki vkit, mint egy (veszett) kutyát*

AGYONÜT ~ AGYONVER

agyonüt {agyonver, leüt} *vki vkit, mint egy (rühös, egy veszett) kutyát kíméletlenül, tétovázás nélkül agyonüt vkit*

✧ Marti János arra tanította Bodor Mártont, [...] hogy verjenek agyon [...], mint a kutyát. (Gazda Mihály levele Apor Péternek, 1742)

✧ Aprítsátok, fojtsátok, szúrjátok és vágjátok őket, nyíltan és titokban, ahol csak éritek... mert nincs ártalmasabb és ördögibb valami a lázadó embernél. Agyon kell mindet verni, mint a veszett kutyát; ha nem ütöd agyon, ő ver főbe téged s egy egész országot. (Sütő András: Egy lócsiszár virágvasárnapja)

✧ Amiként visszaemlékszem, ezt követően mondhatta, hogy egyszer agyon fogják verni, mint a veszett kutyát. (Nádas Péter: Emlékiratok könyve)

✧ Evezz már, te bitang! Csendesebben... Agyonverlek, mint egy kutyát! No, evezz hát... Egykettő! Csak mukkanj egyet, azonnal széttéplek! – sziszegte Cselkas. (Makszim Gorkij: Cselkas)

H³ [1] agyonlő {keresztüllő, lelő, lepuffant} *vki vkit, mint egy (rühös, egy veszett) kutyát*
[2] *megöl vki vkit, mint egy (veszett) kutyát*

AKKORA

akkora *vmi, mint az anyaszentegyház* (rég) *óriási, hatalmas*

akkora *vki v. vmi, mint az arasz* (nép) *pöttömnyi, kisdéd* (ember v. tárgy)